

Öğretmenlerin İş Yaşamındaki Yalnızlıkları ile Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Examination of the Relationship between Teacher's Loneliness in Professional Life and Demographical Characteristics

Burhan BAŞOĞLU, Mustafa Önder ŞEKEROĞLU, Emrah ALTUN, Nevzat DİNÇER

ORJİNAL ARAŞTIRMA ORIGINAL RESEARCH

Burhan BAŞOĞLU¹
Mustafa Önder
ŞEKEROĞLU¹
Emrah ALTUN²
Nevzat DİNÇER³

¹ Ankara Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü
² Hacettepe Üniversitesi,
Fen Fakültesi, İstatistik Bölümü
³ Batman Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokul

Yazışma Adresi/Correspondence:
Burhan BAŞOĞLU
Ankara Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, Ankara, TÜRKİYE
akanbayrakdar@gmail.com
mondersekeroglu@gmail.com
emrahaltun@hacettepe.edu.tr
nevzatdincer@hotmail.com

Kabul Tarihi/Accepted: 03/10/2016

Özet:

Bu çalışmada; öğretmenlerin iş yaşamındaki yalnızlıklarının bazı sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Ankara'nın kuzeybatı bölgesinde yer alan Ayaş, Güdül, Beypazarı, ve Nallıhan ilçelerindeki çeşitli kademelerde görev yapan 533 öğretmene "İş Yaşamında Yalnızlık Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; erkek öğretmenlerin, kadın öğretmenlere göre sosyal arkadaşlıklarının daha yüksek olduğu, alt ve orta refah düzeyinde yer alan öğretmenlerin, üst refah düzeyinde yer alan öğretmenlere göre duygusal yoksunluklarının daha yüksek olduğu ve Güdül ilçesinde görev yapan öğretmenlerin diğer ilçelerde görev yapan öğretmenlere göre sosyal arkadaşlıklarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte yaş, eğitim durumu, medeni durumu çocuk sayısı, görev yaptıkları kademeleri, meslekte geçirdikleri süreleri ve yöneticilik görevlerinin, duygusal yoksunluk ve sosyal arkadaşlık üzerindeki etkilerinin istatistik olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, İş Yaşamında Yalnızlık, Duygusal Yoksunluk, Sosyal Arkadaşlık

Abstract:

The aim of this study was to adapt Goal Commitment Scale, developed by Hollenbeck, In this study "Loneliness Scale in Workplace" was carried out to determine if 533 teachers' solitude in their career, who work in different positions in Ayaş, Güdül, Beypazarı and Nallıhan provinces in the northern of Ankara, differentiates or not according to socio-demographic variables. According to research results it was concluded that male teachers have higher level of social friendship compared to female teachers, teachers in low and middle level welfare have higher level of emotional deprivation compared to teachers in upper-level welfare and teachers who work in Güdül have higher level of social friendship compared to teachers who work in other provinces. Besides it was deduced that age, education, marital status, number of children, duration of experience in job, job positions and management tasks were not statistically significant on emotional deprivation and social friendship.

Key Words: Teacher, Loneliness at Work, Emotional Deprivation, Social Companionship

Günümüzde oldukça hızlı yaşanan teknolojik gelişmeler, değişen toplumsal yapı ve yaşam koşulları bireyleri değişik açılardan yalnızlığa itebilmektedir. Kişiler aile hayatında, sosyal çevresinde ve iş yaşamında çeşitli düzeylerde yalnızlık duygusuna kapılabilir. Son zamanlarda sıkça yaşanan ve kontrol altına alınmadığı takdirde ciddi sorunlara yol açılabilen yalnızlık duygusuyla ilgili pek çok araştırma yapılmış ve farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Rook (1984) genel bir anlatımla yalnızlığı; kişilerin başkaları tarafından anlaşamadığı ve bu nedenle diğerlerine yabancı kalarak reddedildiği, duygusal yakınlık, sosyal bütünleşme ve iletişim kurabilmek için gereken faaliyetlerde kendisi için uygun sosyal arkadaşların olmaması durumunda yaşadığı duygusal zorlanma olarak tanımlamaktadır. Peplau ve Perlman'a (1982) göre bireylerin yaşadığı yalnızlık, tek başına kalmaktan veya bulunmaktan farklı anlam ifade etmektedir. Hissedilen yalnızlık; bireyler arası iletişimin, bireyin ihtiyaç duyduğu sosyal ilişkileri karşılayamadığı ve sosyal ödüllerin beklenenden az olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda yalnızlık, sadece fiziksel anlamda yalnız kalma durumundan oluşan duygu değildir (Russell, Cutrona, McRae ve Gomez, 2012). Aynı zamanda yalnızlık; kişilerin çevresindeki diğer insanlarla iletişim kurma isteğini yansıtan davranışsal, bilişsel ve duysal unsurları da içinde bulunduran bir duygu durumu olarak da tanımlanmaktadır (Ernest ve Cacioppo, 1999). Yalom'a (1999) göre ise yalnızlık; kişiler arası iletişimsizlik ve çeşitli engeller sonucu kişinin etrafındakileri tehdit unsuru olarak görmesi ve uzaklaşmasıdır.

Toplumda pek çok kişinin yaşadığı yalnızlık duygusu, kişilerin yaşamlarında karşılaştığı istenmeyen bir durum olmakla birlikte aile ilişkilerini, sosyal hayatı, özellikle de iş yaşantısını etkilemektedir (Weiss, 1987; Duy, 2003; Kızıldağ, 2009: 22). Yaşanılan yalnızlık günlük hayatta veya çalışma ortamında olabilir. Bununla birlikte; bireyler günlük hayatlarında tatmin edici, sağlıklı iletişim ve ilişkiler kurarak yalnızlık yaşamadığı halde, işyerinde sosyal ilişkiler ve sosyal destek almada sorunlar yaşayarak yalnızlık duygusuna kapılabilir. Bu nedenle iş yerindeki yalnızlık duygusu günlük yaşantıdaki yalnızlıktan daha farklı bir kavram olarak nitelendirilir (Doğan, Çetin ve Sungur, 2009).

İş yerindeki yalnızlık; çalışma ortamındaki karşılıklı ilişki ve iletişimin beklenenden kötü olmasıyla ortaya çıkan duygu halini ifade etmekte ve genellikle sosyal çevreden kaynaklanan yalnız bırakılma, izole edilme olarak tanımlanmaktadır (Wright ve diğerleri, 2006). Çalışma ortamında yalnızlık yaşayan birey, sosyal ortamda kendini yalnız hisseder ve yalnızlığı daha yoğun bir şekilde yaşamıyla birlikte psikolojik olarak olumsuz etkilenir (Sermat, 1980; Gumbert ve Boyd, 1984). Bu nedenle iş yerinde yaşanan yalnızlık bireylerin iş yerine bakış açıları etkili olmaktadır. Bununla birlikte; kişisel faktörler, karakteristik özellikler (Page ve Cole, 1991), bireylerin yaşadığı stres düzeyi (Cooper, 1981), uzun mesai saatleri (Bell ve diğerleri, 1990), çalışılan işin niteliği (Çorapçioğlu, 1998), sosyal ilişkilerdeki yetersizlik (Brelim, 1985) ve çevresel faktörler (Wright ve diğerleri, 2006) iş yaşamında yaşanan yalnızlığı tetikleyen unsurlardandır.

Çeşitli nedenlerden dolayı iş yerinde yaşanan yalnızlık duygusu hem bireyi hem de çalıştığı örgütü etkileyen sonuçlar doğurmaktadır. İş yaşamındaki yalnızlığın sonuçlarına bireysel açıdan bakıldığında; sabırsızlık, öfke nöbetleri, kaygılı ve endişeli davranışlar, kendini gizlemeye çalışma, duygusal olarak kendini geri çekme, yüksek düzeyde stres ve kararsızlık (Gierveld, 1998; Adamson ve Axmith, 2003), örgütsel açıdan bakıldığında ise; kişinin kendini diğer çalışanlardan uzak tutması, yaşadığı duygu ve düşüncelerini iş yerindeki çalışanlarla

paylaşmaması, iş veriminin düşmesi (Şahin, 2005; Kaplan, 2011; Karakurt, 2012), kurum kültürünün zedelenmesi, örgüte olan bağlılığın ve örgütsel desteğin azalması (Gumbert ve Boyd, 1984) gibi sonuçlarının olduğu görülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde iş yaşamında yaşanan yalnızlığın, duygusal yoksunluk ve sosyal arkadaşlık alt boyutlarıyla incelendiği görülmektedir (Wright ve diğerleri, 2006). Duygusal yoksunluk; iş yerinde yaşanan ilişkilerin duygusal niteliğinin algılanmasını ifade ederken, sosyal arkadaşlık iş yerinde yaşanan ilişkilerin niceliğinin algılanmasıyla ilişkilidir (Doğan ve ark. 2009). Duygusal yoksunluk boyutu; kişinin kurduğu sosyal ilişkilerin sıklığıyla ve çevresinde bulunan diğer kişilerin sayısı ile ilgili değildir. Bunun nedeni kişinin kendini kalabalık ortamlarda bile yalnız hissetmesidir (Yaşar, 2007; Kaplan, 2011). Duygusal yoksunluk; sosyal ilişkilerden yoksun, kaygı ve boşluk yaşayan, psikolojik beklentilerine istediği karşılığı bulamayanları belirtmede kullanılan, bir tanımdır (Peplau ve Perlman, 1982; Weiss 1987). İş yaşamında duygusal yoksunluk yaşayan birey, iş yerindeki diğer çalışanlardan uzaklaşıp duygu ve düşüncelerini paylaşmaktan kaçınarak (Kaplan, 2011) çalışma ortamındaki birlikteliği etkileyebilmektedir. Temeli, işyerindeki sosyal yalnızlık olan, sosyal arkadaşlık boyutunda yalnızlık yaşayan çalışan birey, işyerindeki sosyal ortama ve sosyal etkinliklere dahil olmayarak kendini çalışma ortamındaki arkadaş grubunun bir parçası olarak görmemektedir (Weiss 1987; Mercan ve diğerleri, 2012; Karaduman, 2013). Bu bağlamda; bireylerle doğrudan iletişimi gerektiren meslek dallarında, çalışma ortamında kurulan sosyal iletişim ve ilişkilerin önemi de artmaktadır (Oğuz ve Kalkan, 2014).

Öğretmenler meslekleri gereği öğrenciler, veliler, meslektaşları, yöneticiler ve okul görevlilerinden oluşan bir ortamda çalışmaktadırlar. Yoğun sosyal ortamda görev yapan öğretmenlerin başarısını kişisel özellikleri, tutumları ve davranışlarıyla birlikte (Ataünel, 2003), okuldaki sosyal ağın bir parçası olmaları da etkilemektedir. Çalışma ortamındaki sosyal ilişkilerin niteliği, iş performansının yüksek olmasıyla ilişkili olduğundan önemlidir. Okulda kendini sosyal ağın dışında gören öğretmenler iş yerinde yalnızlık duygusu yaşayabilir (Kaplan, 2011). Öğretmenlerin çalışma ortamında yalnızlık duygusu yaşamamaları, okullardaki eğitim kalitesinin artması ve nitelikli öğrenci yetiştirmeleri ve velilerle kurulan bağ açısından önemlidir (Karakurt, 2012).

Araştırmanın Amacı: Öğretmenlerin okulda yaşadıkları yalnızlık duygusu, mesleki performansları, bireylerin yetişmesi, aldıkları eğitim ve öğretim seviyesi açısından önemlidir. Bu bağlamda yapılan çalışmada; öğretmenlerin iş yaşamında yaşadıkları yalnızlık ile sosyo-demografik değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenerek, ilgili alan yazına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu: Bu araştırmanın çalışma grubunu, Ankara'nın kuzeybatı bölgesinde yer alan Ayaş, Güdül, Beypazarı ve Nallıhan ilçelerindeki çeşitli kademelerde görev yapan 533 öğretmen oluşturmaktadır. Beypazarı'nda 206, Nallıhan'da 146, Ayaş'ta 133 ve Güdül'de ise 48 öğretmene anket uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları: Bu çalışmada öğretmenlerin kişisel ve mesleki bilgilerinden oluşan "Kişisel Bilgi Formu" ve "İş Yaşamında Yalnızlık Ölçeği" kullanılmıştır. Kişisel Bilgi

Formu, öğretmenlerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı, görev yapılan kademe, meslekte geçirilen süre, hissedilen refah düzeyi ve görev yapılan ilçe değişkenlerine göre durumlarını ifade eden 8 maddeden oluşmaktadır. Öğretmenlerin iş yaşamında yalnızlık düzeylerini belirlemek için kullanılan “İş Yaşamında Yalnızlık Ölçeği” (İYYÖ); Wright, Burt ve Strongman (2006) tarafından geliştirilmiş, Doğan, Çetin ve Sungur (2009) tarafından geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılan ve kullanımı kolay, öz-bildirim tarzı ve iş yerinde yaşanan yalnızlığı öznel olarak değerlendiren bir ölçektir. Doğan ve arkadaşları (2009) ölçek için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısını 0.90, duygusal yoksunluk alt boyutunu 0.87 ve sosyal arkadaşlık alt boyutunu 0.83 olarak bulmuştur. İş Yaşamında Yalnızlık Ölçeği toplam 16 soru, “Duygusal Yoksunluk” ve “Sosyal Arkadaşlık” alt boyutlarından oluşmaktadır. “Duygusal Yoksunluk” 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. maddelerden, ikinci alt boyut olan “Sosyal Arkadaşlık” ise 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16. maddelerden meydana gelmektedir. İş Yaşamında Yalnızlık Ölçeği (İYYÖ)’nde likert tipi beşli dereceleme tekniği kullanılmıştır. Bu seçenekler üzerinde analiz yapabilmek için; 5 ve 1 arasında değişen sayısal değerler verilmiştir.

Verilerin Toplanması: Bu çalışmada veri toplamak amacıyla kullanılan anket formları, araştırmacılar tarafından Ayaş, Gündül Beypazarı ve Nallıhan ilçelerindeki çeşitli kademelerde görev yapan öğretmenlere, gönüllülük esasına dayalı olarak yüz yüze anket yoluyla uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini ise belirlenen ilçelerde görev yapan öğretmenler arasından tabakalı örnekleme yöntemi ile elde edilmiştir.

Verilerin Analizi: Verilerin normalliği Kolmogorow-Smirnov testi ile incelenmiştir. Normallik varsayımının sağlandığı durumlarda bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında t testi, ikiden çok grubun karşılaştırılmasında ise Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Normallik varsayımının sağlanmadığı durumlarda ise bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi, ikiden çok grubun karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis H testi Analizi kullanılmıştır. Kullanılan ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği Güvenirlik Analizi ve Açıklayıcı Faktör Analizi ile incelenmiştir. Yapılan tüm istatistiksel analizlerde yanılma düzeyi 0.05 alınmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada Ankara’nın kuzey bölgesinde yer alan 4 ilçede (Beypazarı, Nallıhan, Ayaş ve Gündül) 533 öğretmene “İş Yaşamında Yalnızlık Ölçeği” anketi uygulanmıştır. Beypazarı’nda 206, Nallıhan’da 146, Ayaş’ta 133 ve Gündül’de ise 48 öğretmene anket uygulanmıştır. Tablo 1’de araştırmaya dâhil olan öğretmenlere ilişkin bazı demografik bilgilere yer verilmiştir. Öğretmenlerin %38.6’sı erkek, %61.4’ü kadın; %86.9’u lisans, %13.1’i ise lisansüstü eğitim seviyesine sahiptir. Öğretmenlerin %24’ü evli, %76’sı ise bekârdır. Evli olan öğretmenler, %35.5’inin çocuk sahibi olmadığı, %24’ünün bir, %32.5’inin 2 ve %7.9’unun ise 3 ve üzeri sayıda çocuk sahibi olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Değişkenler		n (%)
Cinsiyet	Erkek	206 (%38.6)
	Kadın	327 (%61.4)
Yaş	20-25	46 (%8.6)
	26-30	131 (%24.6)
	31-35	141 (%26.5)
	36-40	76 (%14.3)
	41+	139 (%26.1)
	Eğitim Durumu	Lisans
	Lisans Üstü	70 (%13.1)
Medeni Durum	Evli	128 (%24)
	Bekar	405 (%76)
Çocuk Sayısı	0	188 (%35.5)
	1	127 (%24)
	2	173 (%32.5)
	3 ve üzeri	42 (%7.9)

Tablo 2’de öğretmenlerin mesleki ve ekonomik sorulara vermiş oldukları cevaplar incelenmiştir. Görev yapılan kademeler incelendiğinde, %25’inin ilkokullarda, %28.9’unun ortaokullarda, %46.2’sinin ise liselerde görev yaptıkları görülmektedir. Meslekte geçirilen süreler incelendiğinde, %30.5’inin 0-5 yıl, %23.3’ünün 6-10 yıl, %17.5’inin 11-15 yıl, %13.7’sinin 16-20 yıl ve %15’inin ise 21 yıl ve üzeri görev sürelerinin oldukları görülmektedir. Yöneticilik görevi olan öğretmenlerinin oranı ise %14.1’dir. Hissedilen refah düzeyleri incelendiğinde ise, %31.2’sinin alt düzey, %63.3’ünün orta düzey, %5.5’inin ise üst düzey refah düzeylerine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Mesleki ve Ekonomik Bilgiler

Değişkenler		n (%)
Görev Yapılan Kademe	İlkokul	133 (%25)
	Ortaokul	154 (%28.9)
	Lise	246 (%46.2)
Meslekte Geçirilen Süre	0-5 yıl	162 (%30.5)
	6-10 yıl	124 (%23.3)
	11-15 yıl	93 (%17.5)
	16-20 yıl	73 (%13.7)
	21 yıl ve üzeri	80 (%15)
Yöneticilik Görevi	Var	75 (%14.1)
	Yok	458 (%85.9)
Hissedilen Refah Düzeyi	Alt Düzey	166 (%31.2)
	Orta Düzey	337 (%63.3)
	Üst Düzey	29 (%5.5)

Tablo 3’de kullanılan ölçeğe ilişkin Güvenirlik Analizi (Reliability Analysis) sonuçları, Tablo 4’de ise Açıklayıcı Faktör Analizi (Explanatory Factor Analysis) sonuçları verilmiştir. Kullanılan ölçeğin güvenilirliğini gösteren Cronbach’s Alfa değeri genel ölçek için %92.5 olarak elde edilmiş olup ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğu göstermektedir. Alt ölçeklere ilişkin Cronbach’s Alfa değerleri ise %88.8 ve %89.5’tir.

Tablo 3. Güvenirlik Analizi Sonuçları

Alt Ölçekler	Cronbach’s Alfa
Duygusal Yoksunluk	0.888
Sosyal Arkadaşlık	0.895
Genel	0.925

Kaiser- Mayer- Olkin değeri örneklem hacminin yeterliliğini (KMO=0,924), Bartlett testi ise faktör analizinin uygulanabilirliğini ($p<0,001$) ortaya koymuştur. Faktör Analizi sonuçlarına göre, ölçeğe ilişkin soruların üç faktörde toplandığı görülmektedir. Birinci faktör varyansın %47.59’sını, ikinci faktör %12.53’ünü, üçüncü faktör ise %6.48’sini açıklamaktadır. Birinci faktörde yer alan sorular 1, 2, 3, 4, 7, 8 ve 9, ikinci faktörde yer alan sorular 5 ve 6, üçüncü faktör altında yer alan sorular ise 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16’dır. Birinci faktörde yer alan sorular “ Duygusal Yoksunluk”, ikinci faktörde yer alan sorular ise “ Sosyal Arkadaşlık” alt ölçeğini oluşturmaktadırlar. Ölçek gereğince birinci faktörde yer alması beklenen 5. ve 6. sorular, birlikte üçüncü faktörü oluşturmuşlardır. Üçüncü faktörün varyans açıklama oranının düşük olması nedeniyle analizden çıkarılmış, birinci ve ikinci faktörler kullanılmıştır.

Tablo 4. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	İş Yaşamında Yalnızlık Ölçeği	Hiçbir	Çok	Bazen	Çoğu	Her	\bar{x}	Faktör Yüklü
		Zaman	Nadir		Zaman	Zaman		
		%	%	%	%	%		
Duygusal Yoksulluk	1. İş ortamında sorunlarla karşılaştığımda iş arkadaşlarım tarafından yalnız bırakıldığımı hissederim.	31.3	40.3	22.1	4.3	1.9	2.05	0.746
	2. Çoğunlukla iş arkadaşlarımın bana mesafeli durduklarını hiss ediyorum.	32.5	43.2	19.3	4.1	.9	1.98	0.794
	3. Birlikte çalıştığım insanlarla arama mesafe koyduğumu hiss ediyorum.	28.9	36.2	26.1	7.7	1.1	2.16	0.775
	4. Kendimi iş arkadaşlarımdan duygusal olarak uzak hiss ediyorum.	29.1	43.2	21.0	5.1	1.7	2.07	0.743
	5. İşyerimdeki ilişkilerimden memnunum.	3.0	7.7	21.4	39.0	28.9	2.17	0.720
	6. Çalıştığım işyerinde dostluk anlayışı hâkimdir.	4.5	9.8	23.8	35.8	26.1	2.31	0.764
	7. İş arkadaşlarımla birlikteyken çoğu zaman kendimi dışlanmış hiss ediyorum.	42.4	39.6	12.0	3.9	2.1	1.84	0.665
	8. İş yerinde çoğu zaman diğer çalışanlarla birlikte aramda bir kopukluk hiss ederim.	32.8	41.8	17.6	5.3	2.4	2.03	0.677
	9. İş yerindeyken kendimi genel bir boşluk duygusu içinde hiss ederim.	37.5	41.1	13.9	5.8	1.7	1.93	0.683
Sosyal Arkadaşlık	10. İşyerinde sosyal ilişkilerim vardır.	4.3	6.4	15.0	44.3	30.0	2.11	0.670
	11. İşyerimdeki sosyal etkinliklere(piknik, parti, yemek vs.) katılımım.	3.4	6.9	14.8	39.2	35.6	2.03	0.665
	12. İşyerinde gerektiğinde işle ilgili günlük sorunlarımı konuşabileceğim biri var.	2.1	5.6	16.3	40.7	35.3	1.98	0.847
	13. İşyerinde istediğimde kişisel düşüncelerimi paylaşabileceğim kimse yoktur.	43.2	39.0	11.3	5.1	1.5	1.83	0.580
	14. İşyerinde mola zamanlarında beraber vakit geçirebileceğim biri vardır.	2.3	7.9	11.4	39.8	38.6	1.95	0.825
	15. Kendimi iş yerindeki arkadaş grubunun bir parçası olarak hiss ederim.	2.6	6.6	14.4	40.0	36.4	1.99	0.665
	16. İşyerinde beni dinleme zahmetinde bulunan insanlar var.	2.6	5.6	13.9	42.2	35.6	1.97	0.735

İş Yaşamında Yalnızlık ölçeğinde her alt boyutun değerlendirilmesi ayrı ayrı yapılmıştır. Çalışmada anlamlı bulunan faktörlere ilişkin skor değerleri,

$Z_i = \gamma_{i1}x_1 + \gamma_{i2}x_2 + \dots + \gamma_{ip}x_p$ (1) eşitliği ile elde edilmiştir. Eşitlik (1)'de γ_i , her bir değişken için faktör yüklerini göstermektedir. Tablo 5'de her bir alt ölçekle, bazı demografik ve mesleki değişkenler arasındaki ilişkiler varyans analizi ve t testi ile incelenmiş olup aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 5. İş Yaşamında Yalnızlık skor değerlerinin demografik ve mesleki değişkenlere göre incelenmesi

Değişkenler		Duygusal Yoksunluk	Sosyal Arkadaşlık
$\bar{x} \pm \sigma$		$\bar{x} \pm \sigma$	
Cinsiyet	Erkek	10.58±3.31	10.78±3.75
	Kadın	9.99±3.86	9.33±3.93
	p değeri	0.061	0.001
Yaş	20-25	9.17±3.56	8.82±3.37
	26-30	10.68±3.80	10.37±4.39
	31-35	9.85±3.58	9.58±3.89
	36-40	10.68±3.53	9.98±3.73
	41+	10.27±3.67	9.89±3.92
	p değeri	0.073	0.168
Eğitim Durumu	Lisans	10.16±3.69	9.95±3.99
	Lisans Üstü	10.62±3.53	9.46±3.48
	p değeri	0.335	0.328
Medeni Durum	Evli	10.46±3.80	9.80±3.94
	Bekâr	10.15±3.63	9.91±3.92
	p değeri	0.4	0.77
Çocuk Sayısı	0	10.46±3.78	9.80±4.05
	1	10.15±3.61	9.81±4.01
	2	10.07±3.63	10.15±3.95
	3 ve üzeri	10.01±3.66	9.35±3.01
	p değeri	0.719	0.642
Görev Yapılan Kademe	İlkokul	9.96±3.87	9.52±4.17
	Ortaokul	9.94±3.66	10.19±4.35
	Lise	10.54±3.54	9.89±3.47
	p değeri	0.181	0.358
Meslekte Geçirilen Süre	0-5 yıl	10.02±3.76	9.56±4.05
	6-10 yıl	10.05±3.83	9.87±4.22
	11-15 yıl	10.67±3.43	10.29±3.85
	16-20 yıl	10.31±3.77	10.25±3.69
	21 yıl ve üzeri	10.35±3.44	9.83±3.46
p değeri	0.653	0.605	
Yöneticilik Görevi	Var	9.58±3.18	9.46±3.53
	Yok	10.33±3.74	9.96±3.99
	p değeri	0.104	0.31
Hissedilen Refah Düzeyi	Alt Düzey	10.56±3.81	10.09±3.95
	Orta Düzey	10.26±3.60	9.91±3.96
	Üst Düzey	8.03±2.79	8.63±3.23
	p değeri	0.003	0.178

Değişkenler $\bar{x} \pm \sigma$	Duygusal Yoksunluk	Sosyal Arkadaşlık	
	$\bar{x} \pm \sigma$		
Görev Yapılan İlçe	Beypazarı	10.08±3.67	9.57±3.48
	Nallıhan	10.32±3.82	9.96±4.26
	Ayaş	10.05±3.68	9.68±4.05
	Güdül	11.01±3.14	11.62±3.97
	p değeri	0.407	0.01

Erkek ve kadın öğretmenler arasında duygusal yoksunluk bakımından ortalama farklılık istatistiksel olarak anlamlı değilken ($p=0.061>0.05$), sosyal arkadaşlık bakımından ortalama farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0.001<0.05$). Erkek öğretmenlerde, kadın öğretmenlere göre sosyal arkadaşlık daha yüksektir.

Öğretmenlerin hissettikleri refah düzeylerine göre duygusal yoksunluk bakımından ortalama farklılığı istatistiksel olarak anlamlıyken ($p=0.003<0.05$) sosyal arkadaşlık bakımından hissettikleri refah düzeylerine göre ortalama farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.178>0.05$). Alt ve orta düzey refah düzeyinde yer alan öğretmenlerin, üst düzey refah düzeyinde yer alan öğretmenlere göre duygusal yoksunlukları daha yüksektir ($p<0.05$).

Öğretmenlerin görev yaptıkları ilçelere göre duygusal yoksunluk bakımından ortalama farklılığı istatistiksel olarak anlamlı değilken ($p=0.407>0.05$) sosyal arkadaşlık bakımından görev yaptıkları ilçelere göre ortalama farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0.01<0.05$). Güdül ilçesinde görev yapan öğretmenlerin diğer ilçelerde görev yapan öğretmenlere göre sosyal arkadaşlıkları daha yüksektir ($p<0.05$).

Öğretmenler arasında yaş, eğitim durumu, medeni durumu çocuk sayısı, görev yaptıkları kademeleri, meslekte geçirdikleri süreleri ve yöneticilik görevleri ile duygusal yoksunluk ve sosyal arkadaşlık bakımından ortalama farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p<0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı, görev yapılan kademe, meslekte geçirilen süre, yöneticilik görevi ve hissedilen refah düzeyi ve görev yapılan ilçenin, öğretmenlerin iş yaşamında yalnızlık düzeylerine etkisi incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyetin sosyal arkadaşlık alt boyutunda yalnızlığı etkilediği ve erkek öğretmenlerin, kadın öğretmenlerden sosyal arkadaşlık boyutunda yalnızlığı daha yüksek yaşadıkları saptanmıştır. Bu bulguyu Çifçi ve Dikmenli'nin (2015) yaptığı çalışmanın desteklediği görülmektedir. Kaplan (2011) ve Karakurt (2012) ise duygusal yoksunluk alt boyutunda kadın çalışanların iş yaşamında yalnızlığı erkeklerden daha fazla yaşadıkları bulunmuştur. Çıkan sonuçlar incelendiğinde bu durumun toplumdaki cinsiyet rollerinden ve toplumsal yapıdan kaynaklandığı düşünülebilir.

Çalışmada; hissedilen refah düzeyinin duygusal yoksunluk boyutunda iş yaşamında yaşanan yalnızlık üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alt ve orta refah düzeyinde yer alan öğretmenlerin, üst refah düzeyinde yer alan öğretmenlere göre duygusal yoksunluklarının daha yüksek olduğu bulgusu, Kaplan (2011) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Kılınç (2005) yaptığı çalışmada sosyo-ekonomik durumun yalnızlıkla ilişkili olduğunu ve düşük düzeyde sosyo-ekonomik şartlara sahip olanların daha fazla yalnızlık hissettiklerini belirtmektedir. Bu durumun bireylerin ekonomik anlamda rahat olmaları ve gereksinim duydukları temel faaliyetleri gerçekleştirebildiklerinden dolayı sosyal ilişki ve iletişim yönünden rahat olduklarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Görev yapılan yerin, sosyal arkadaşlık boyutunda etkili bir değişken olduğu ve Kaplan'ın (2011) yaptığı çalışmanın bulgularının bu sonucu desteklediği görülmektedir. Nüfus yoğunluğu az olan yerleşim yerinde görev yapan öğretmenlerin iş yaşamında yalnızlık duygusuna daha fazla yaşamalarının, yetersiz sosyal olanaklardan, ulaşım sıkıntısından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin yaşı, eğitim durumu, medeni durumları, çocuk sayıları, görev yaptıkları kademe, meslekte geçirdikleri süre ve yöneticilik görevlerinin duygusal yoksunluk ve sosyal arkadaşlık üzerinde etkili değişkenler olmadığı saptanmıştır. Alan yazın incelendiğinde; medeni durumun iş yaşamında yalnızlık üzerinde etkili olmadığı sonucunu destekleyen çalışmalar olduğu görülmektedir (Bell ve diğerleri, 1990; Kaplan, 2011; Yılmaz ve Aslan, 2013; Sezen, 2014; Çifçi ve Dikmenli, 2015). Meslekte geçirilen sürenin iş yaşamında hissedilen yalnızlık üzerinde etkili bir değişken olmadığı sonucu Mercan ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada sosyal arkadaşlık boyutunda benzerlik göstermektedir. Çalışmada yaşın her iki boyutta da etkili bir değişken olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, Mercan ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada ise sosyal arkadaşlık boyutunda paralellik göstermektedir. Eğitim durumunun iş yaşamında hissedilen yalnızlık üzerinde etkili olmadığı bulgusu Çorapçioğlu (1998), Mercan ve arkadaşları (2012), Keser ve Karaduman'ın (2014) yaptığı çalışmaların sonuçlarıyla benzer olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin sahip olduğu çocuk sayısı, görev yaptıkları kademe ve üstlendikleri idari görevin iş yaşamında yalnızlık açısından incelendiğine ilişkin yeter sayıda çalışma bulunmamasından dolayı bu değişkenlere ait sonuçlar ileriki araştırmalara destek niteliğindedir.

KAYNAKÇA

- Adamson, B. and Axmith, M. (2003). The CEO disconnect: Finding consistency between personal values and the demands of leadership. *Ivey Business Journal*, May/June, 1-6.
- Aşkın Keser, A. ve Karaduman, M. (2014). İş Yaşamında Yalnızlık Algısının Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İle İlişkisi Ve Öğretmenler Üzerinde Bir Araştırma. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3,(7), 179-197.
- Ataüinal, A. (2003). *Niçin ve nasıl bir öğretmen?* Ankara: M.E. Vakfı Yayınları.
- Bell, R.A., Roloff, M.E., Van Camp, K. & Karol, S.H. (1990). Is it Lonely At The Top? Career Success And Personal Relationships. *Journal of Communication*, 40 (1), 9- 23.
- Brelim, S. (1985). *Intimate Relationships*. NewYork: Random House.
- Cooper, C. (1981). *The Stress Check*. Englewood Cliffs, CA: Prentice-Hall.
- Çorapçıoğlu, A.Ö. (1998). Cezaevinde Yalnızlık Ve Yalnızlığın Depresyonla İlişkisi. *Kriz Dergisi*, 6 (1), 21-31.
- Doğan, T., Çetin, B. ve Sungur, M.Z. (2009). İş Yaşamında Yalnızlık Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 271-277.
- Duy, B. (2003). *Bilişsel - Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Yalnızlık ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Üzerine Etkisi*", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ernst, J. M. and Cacioppo, J. T. (1999). Lonely Hearts: Psychological Perspectives On Loneliness. *Applied and Preventive Psychology*, 8, 1-22.
- Gierveld, J. J. (1998). A Review Of Loneliness: Concept And Definitions, Determinants And Consequences. *Reviews in Clinical Gerontology*, 8, 73-80.
- Gumbert, D. E. and Boyd, D. P. (1984). The Loneliness Of The Small Business Owner. *Harvard Business Review*, 62(6), 33-38.
- Kaplan, M. S. (2011). Öğretmenlerin İş Yerinde Yalnızlık Duygularının Okullardaki Örgütsel Güven Düzeyi Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Karaduman, M. (2013). İş Yaşamında Yalnızlık Algısının Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İle İlişkisi ve Öğretmenler Üzerinde Bir Uygulama Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Karakurt, A. (2012). Öğretmenlerin İş Yerinde Yalnızlık Düzeyinin Örgütsel Destek Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Necmeddin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Kılınç, H. (2005). *Ergenlerin Yalnızlık Düzeyleri Ve Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kızıldağ, S. (2009). *Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Boyun Eğici Davranışlar Ve Sosyal Destek*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Mercan, N. Oyur, E. Alatur, B. Gül, S. ve Bengül, S. (2012). İşyeri Yalnızlığı Ve Sosyal Fobi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 4(1), 213-226.
- Oğuz, E. ve Kalkan, M. (2014). Öğretmenlerin İş Yaşamında Algıladıkları Yalnızlık İle Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki. *İlköğretim Online*,13(3), 787-795.
- Page, R. and Cole, G. (1991). Demographic Predictors Of Self-Reported Loneliness In Adults. *Psychological Reports*, 68, 939-945.
- Peplau, L. A. and Perlman, D. (1982). *Loneliness: A Sourcebook Of Current Theory, Research And Therapy*. New York: Wiley-Interscience.
- Rook, K.S. (1984). Research On Social Support, Loneliness And Social Isolation: Toward An Integration. In P. Shaver (Ed.), *Review of Personality and Social Psychology: Emotions, relationships, and health* (5, 239-264). New York: Sage.
- Russell, D. W. Cutrona, C. E. McRae, C. and Gomez, M. (2012). Is Loneliness The Same As Being Alone?, *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 146(1-2), 7-22.
- Sermat, V. (1980). Some Situational And Personality Correlates Of Loneliness. In J. Hartog, J. Audy, & Y. Cohen (Eds.), *The Anatomy Of Loneliness* (305-318). New York: International Universities Press.
- Sezen, G. (2014). Öğretmenlerin İşle Bütünleşme Ve İş Yaşamında Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Şahin, H. (2005). Örgütsel stres. *TMMOB Maden Mühendisleri Odası Madencilik Dergisi*, 44 (1), 54-56.
- Çifçi, T. ve Dikmenli, Y. (2015). Coğrafya Öğretmenlerinin İş Doyumu ve İş Yaşamında Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(21), 142-160.
- Weiss, R. S. (1973). Loneliness: The Experience Of Emotional And Social Isolation. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Wright S. L., Burt C. D. B. and Strongman, K.T. (2006). Loneliness In The Workplace: Construct Definition And Scale Development. *New Zealand Journal of Psychology*, 35(2), 59-68.
- Yalom, I. (2001). *Varoluşçu Psikoterapi* (Z.İ. Babayiğit, Çev.). İstanbul: Kambalçı Yayınevi.
- Yaşar, M. R. (2007). Yalnızlık. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (1), 237-260.
- Yılmaz, E. ve Aslan, H. (2013). Öğretmenlerin İş Yerindeki Yalnızlıkları Ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 59-69.